

бинні психологічні механізми педагогічного впливу. Серед них виділяють зараження (активізацію у студентів почуття співпереживання за проблему, підштовхування до пошуку рішень), навіювання (сприйняття студентом отриманих при спілкуванні ідей, дій як власних), наслідування (демонстрацію педагогом для засвоєння студентами певних правил і норм) та переконання (аргументований, словесний доказ власних думок і вчинків).

Володіння психологічними механізмами педагогічного впливу дозволяє викладачу активізувати творчі та соціальні потреби студентів, підвищуючи ефективність навчального процесу.

*Камендровська Т. А., ст. викладач
кафедри фіз. виховання*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ

Професійна діяльність викладача вищої школи багатоаспектна, вона охоплює наукові пошуки, суто викладацьку діяльність, методичну роботу, виховний та організаційний вплив на студентство, самовдосконалення. Викладач є публічною людиною, і високі вимоги до власної діяльності, креативність, критичність мислення і відрізняють викладача з високим рівнем педагогічної майстерності.

Викладач вищої школи в очах студентів виступає як науковець, і сприяє становленню студентів як науковців

Педагогічні вміння викладача можна розділити на такі групи:

— гностичні вміння — вміння пізнавального й аналітичного змісту;

— проєктивні вміння — вміння прогнозувати, створювати об'єкт як певну цілісність в уяві, визначати прогноз професійної діяльності;

— конструктивні — вміння створювати реальну модель спланованої діяльності;

— комунікативні — вміння спілкуватися зі слухачами;

— організаторські вміння — здатність реалізовувати план діяльності;

— креативні (творчі) вміння.

Проаналізуємо сутність кожного із зазначених компонентів педагогічної майстерності викладача.

Гностичний компонент педагогічної майстерності забезпечує здатність викладача вищої школи до самовдосконалення, професійного зростання. Видатний письменник М. Гоголь зауважував, що, «навчаючи інших, сам навчаєшся». Гностичний компонент реалізується у наступних вміннях викладача: вміння користуватися навчальною та довідковою літературою, використання допоміжних джерел; вивчення та аналіз наукової літератури, різних підходів до проблеми, що вивчається; виділення головного, суттєвого в навчальному матеріалі; виділення суттєвих зв'язків між раніше вивченими та новими знаннями; аналіз міжпредметних зв'язків навчального матеріалу; визначення позитивних і негативних якостей різних форм організації навчальної діяльності щодо конкретного змісту навчального матеріалу; формування мети навчального заняття як результату навчальної діяльності студентів та як процесуальної характеристики діяльності викладача; аналіз організації робочого місця, умов проведення навчального процесу; аналіз власного й передового досвіду висвітлення конкретної проблеми; вивчення якості виконаної роботи і аналізу власних причин успіхів і невдач у навчальному процесі.

Проективний компонент педагогічної діяльності викладача в підготовці навчального заняття виявляється в таких показниках; планування різних форм організації навчання; проектування процесу навчання як системи взаємопов'язаних окремих ланок (навчальних занять), змістовно і логічно пов'язаних між собою; вибір оптимальних форм і методів навчання залежно від конкретних умов навчального процесу; проектування системи контролю за ходом і результатами навчальної роботи студентів; передбачення труднощів у навчальній діяльності студентів; створення моделі навчального заняття.

Конструктивний компонент педагогічної діяльності викладача вищої школи передбачає: знання особливостей кожного типу форм організації навчання; вміння побудувати конкретну форму навчання відповідно до реальних педагогічних ситуацій; вміння добирати оптимальну сукупність методів навчання для досягнення поставлених цілей навчання; вміння обирати доцільну структуру навчального заняття залежно від стану опрацювання навчальної програми предмета та мети заняття; вміння відібрати кількість і обсяг навчального матеріалу залежно від часу навчання і рівня підготовки студентів; вміння

конструювати методичну структуру навчального заняття, відповідну дидактичній структурі.

Комунікативний компонент діяльності викладача може бути розкритий через такі показники: вміння встановлювати ділові та особистісні стосунки із студентами, які сприяли б засвоєнню ними навчальної програми; вміння встановлювати доцільну дистанцію між собою й студентами; вміння адаптувати зміст навчального матеріалу відповідно до рівня розвитку та підготовки студентів; здатність викладача стимулювати інтерес студентів до знань, позитивне ставлення до навчального процесу загалом і навчального предмета зокрема; вміння виявляти щиросердність, захоплення та емоційну стриманість у реальних ситуаціях; уміння формувати повагу до себе як до викладача; тактовність як здатність визначати межу допустимого в людських стосунках; уміння створювати педагогічне доцільний емоційний фон навчального процесу (діловий, цілеспрямований, оптимістичний, мажорний, доброзичливий); уміння впливати на поведінку студентів завдяки характеру відносин та авторитету.

Організаторський компонент педагогічної діяльності є чи не найважливішим, тому що від сформованості цієї групи умінь залежить рівень і якість практичної роботи викладача. До організаторських здібностей і вмінь можна віднести: вміння організовувати свою власну діяльність відповідно до поставленої мети; вміння раціонально розподіляти час діяльності; здатність до самоконтролю, вміння дотримуватись плану діяльності; здатність контролювати темп навчання з кута зору ефективної взаємодії викладача і студентів і коректувати його залежно від реальних умов; уміння організовувати навчальну діяльність студентів і контролювати їх діяльність, переключати студентів на інший вид діяльності; вміння здійснювати контроль за діяльністю студентів, оцінювати якість виконаної ними роботи; вміння формувати вимоги до студентів і домагатися їхнього виконання; спрямовувати діяльність студентів завдяки системі доцільних і розумних вимог; уміння розподіляти функції, делегувати функції і визначати відповідальність у ході навчального процесу; вміння створити ситуацію співучасті студентів у ході навчального процесу.

Велику роль відіграють перцептивні (тобто здатність визначати емоційний стан людини за її мімікою, позою, жестами) та сугестивні (здатність чинити вплив на людину, змінюючи характер її діяльності) уміння викладача. Результати спостережень дозволяють викладачеві коригувати навчальний процес і міжособистісні відносини, що складаються в ньому.

Як відомо, організаційними етапами заняття є підготовчий етап, етап реалізації і аналітичний етап по завершенні заняття. Підготовчий етап включає розробку ідеї навчального заняття, створення його проекту, прогноз майбутнього заняття, створення моделі, підготовку методичного забезпечення. На цьому етапі практичної діяльності викладача реалізуються його гностичні, проєктивні, конструктивні та організаційні (уміння організовувати власну діяльність), аналітичні уміння.

Аналітичний етап заняття реалізується не всіма викладачами. Творчі, відповідальні працівники ретельно виявляють усі чинники, що вплинули на хід заняття. Найкращим чином його реалізують аналітики, викладачі з розвиненими організаторськими, проєктивними та конструктивними вміннями.

Отже, рівень педагогічної майстерності викладача вищої школи є важливим чинником навчально-виховного процесу, він позначається на результатах навчання студентів, на формуванні їх як особистостей. У свою чергу, розвиток педагогічної майстерності викладача тісно корелює з його ставленням до себе, вимогами до своєї діяльності, особистісними якостями. Можна вивчити свій фаховий предмет, можна мати систему психолого-педагогічних знань, але це не забезпечить відповідної майстерності. Майстром стає той, хто прагне цього, хто працює, хто осмислює власну діяльність, бо як стверджував К. Д. Ушинський, «передається думка, виведена з досвіду, але не сам досвід».

Климова І. П., ст. викладач,
Касьянок В. М., викладач,
кафедра фізичного виховання

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Педагогічна майстерність — це досконале, творче виконання педагогами своїх професійних функцій на рівні мистецтва, в результаті чого створюються оптимальні соціально-психологічні умови для становлення особистості вихованця, забезпечення його інтелектуального та морально-духовного розвитку.

Сучасна тенденція збагачення арсеналу дидактичних засобів вищої школи мультимедійними, інформаційними технологіями не